

David: Jeg beklager, at jeg maatte gaae igaar, før Mødet var sluttet. Det er blevet mig sagt, at den 1ste Landssthingsmand for 1ste Kredts (Madvig), har formeent, at de statistiske Oplysninger, som jeg støttede mig til, vare fuldkomment misforstaaede. Jeg skal i den Anledning bemærke, at en saadan Paa-stand fra hans Side kan jeg ikke lægge den allermindeste Vægt paa, før den er nærmere oplyst: det vil af det Foredrag, jeg holdt igaar, naar det foreligger trykt, for de Sagkyndige, der kjende de forskjellige Materialer, der ere blevne paaberaabte, være indlysende, hos hvem Misforstaaelsen ligger.

Larsen: Saa ofte Spørgsmaalet om ved Lov at fremme Fæstegodslets Overgang til Selveiendom har været paa Bane, har der stadig og stedse været deelte Meninger deels om, hvorvidt det maatte ansees for nødvendigt at fremme et saadant Lovforslag, og deels om Tilstedeligheden af ved Lov at ordne dette Forhold. Meningerne have stadigt været deelte, og dette er jo ikke saa forunderligt, idet de paagældende Parter, Sordrot og Fæster, naturligtviis have seet Sagen hver fra sit Synspunkt. Derimod har der ikke været Meningsforskjel med Hensyn til, paa hvilket Grundprincip et saadant Lovforslag burde hvile, idet Alle have været enige om, at en saadan Vvangslov, skulde være retfærdig og billig. Men saasnart man er kommen til at drøfte Principet nærmere, har man altid seet, at Meningerne om, hvad der skal forstaaes ved „retfærdigt og billigt“, have været meget forskjellige, eller som man har seet Sagen fra forskjellige Synspunkter. Der har altsaa ved denne Sags Forhandling ophobet sig Banfæstlighed paa Banfæstlighed, deels fordi man saaledes ikke har kunnet blive enig om, hvad der er retfærdigt og billigt, men deels ogsaa fordi det, som fandtes retfærdigt og billigt, ikke har ladet sig forene med, hvad der er hensigtsmæssigt og gennemførligt. Det er først, naar man kommer ind derpaa, at Aenigheden begynder, og de Herrer, der have været Medlemmer af Udvalget, ville jo kunne bevidne, at, jo længere man har drøftet Sagen, desto større ere Banfæstlighederne blevne. Nu er det ganske vist — og det er en Sæt-

ning, der er bleven udtalt i den af det ærede 4de Medlem for 1ste Kredts foreslaaede Dagsorden —, at, naar en vigtig Lov skal fremmes og give gode Resultater, bør den fremkomme fra Regjeringen. Jeg troer paa denne Sætnings Rigtighed, og Regjeringens Passivitet ved Lovens Forhandling saavel her som i det andet Thing, den eiendommelige Stillning, som den har indtaget til dette Spørgsmaal, har heller ikke bidraget til at formindste Banfæstlighederne. Det vil derfor vistnok ikke undre Noget, at det Resultat, der foreligger i Betænkningen, ikke er et andet, et større eller bedre, end Tilfældet er. Der er jo et Fleertal, der har meent, at man burde slutte Forhandlingerne om Sagen med en Overgang til Dagsordenen, og der foreligger i saa Henseende to Motiveringer. Den ene Dagsorden er jo halvt tilbagetagen, og med Hensyn til den anden er der bebudet Tilbagetagelse af de enkelte Punkter. Nu troer jeg, at man i det Mindste dog er kommen saa vidt, at der er en Stemning for eller en Erkjendelse af, at Staten uomtvisteligt har Ret til at fordre Fæsteforholdet afløst, og naar Staten har denne Ret, troer jeg ogsaa, at man let vil blive enig om, at den har Ret til at erholde Bederlag for den Værdi, som den skaber ved at hæve Fæstetvangen; thi en Fæstetvang, der hviler paa en Fæstegaard i et Tidsrum af maafløe 50 Aar, er af en saadan Betydning, at det vilde være urigtigt, om Staten vilde hæve den for Intet, selv om den derved kunde fremme et Formaal, der i høi Grad egner sig til at fremme Landbrugets Udvikling. Derom troer jeg altsaa, at Alle ville være enige, at Staten har en ubestridelig Ret til at hæve Fæsteforholdet og til at tage et Bederlag for den Værdi, der skabes derved, at Eiendommen sælges til fri Eiendom, og som ingeninde kan siges at have tilhørt Godseieren. Til den ene af Dagsordenerne har jeg tilladt mig at stille Endringsforslag. Medens jeg nemlig har kunnet tiltræde alle de øvrige Punkter, der ere opstillede i den af den ærede Landssthingsmand for Kjøbenhavn (Lohmann) foreslaaede Dagsorden, har jeg derimod fundet mig foranlediget til at stille et Forslag til Nr. 8. Dette Punkt lyder saaledes: „Hvis paa Auktionen en af de i